

smo Ljubljancani bolj Lahi kot Slovenci, ker talijansčina je nadomestovana v ti zbirki, slovenščina pa ne. Čuda golemo! —

Po vsi poti od Ljubljane po železnici do Postojne kakor tudi v Postojni in dalje naprej so Nju Veličanstvu pričakovale nove znamenja živega in serčnega veselja. Ko so se deželni gospod poglavar grof Chorinski z stanovsko deputacijo poslovili v Postojni od Nju Veličanstev in se Jima še enkrat ponižno zahvalili za osrečivno obiskanje krajske dežele, so blagovolili presv. cesar Svojo posebno zadovoljnost razodeti z vsem, kar so na Krajskem doživeli. Obljubili so pa tudi, da nazaj gredé bojo obiskali postojnsko jamo, ktera, kar od priprav vémo, ki se delajo pod marljivim nazorništvom dvornega svetovavca gosp. grofa Hohenwart-a, se bo ta dan pokazala v takem blesku in lišpu, kakoršnega nobeno človeško oko še nikdar ni vidilo v teh podzemeljskih prostorih.

Svět našim Dolencem.

V nekterih krajih Dolenskega, v okolici Višnjagorski in dalje doli v Trebniški okrajni, je, kakor smo še le zdaj zvedili, razsajala med konji huda bolezen, da v 24 ali 48 urah je poginilo več konj.

Večidel so ljudje mislili, da je bolezen ta tišavka „Koller“. Če ji je po unanjih znamenjih res zelo podobna, se vendar loči od nje popolnoma; navadna tišavka je počasna bolezen, ktera terpi več tednov, včasih tudi več mescov, in poglavitni nje sedež je v možganih, tudi ni nikoli kužna.

Vsa druga je pa ta bolezen, ktera se vleče že po malem od sv. Jakoba, in je tu in tam razodela, da se širi, čeravno ne vselej, vendar saj včasih po nalezbi. Ona ima to lastnost, da se živini po neki posebni oskrumbi zraka ali ljufta (Miasma) kri tako spridi, da postane vsa črna in gosta kakor kolomaz (šmir) in da se tu in tam vidijo pod kožo in tudi drugod rumeni razlivi, včasih so jetra, včasih vranica, včasih pljuca itd. zalite s to černo kervijó, ktera združuje tudi možgane tako hudo, da začnejo konji v zid tišati ali da nekteri celó divjajo kakor nori.

Je tedaj ta bolezen ravno tista, ki je lani v Litijski okrajni, posebno v Zagorji, spravila veliko konj in se sajovec ali metljaji, po našem čerm (po nemško Pferdetypus) imenuje in tedaj spada v versto antraksa ali „Milzbrand-a“.

Treba je, zdrave konje od takega bolnega berž ločiti in če ni mogoče drugam, jih saj na drugi konec štale postaviti, ker ni varno, da bi konj od konja bolezní ne nalezil; dobro rejenim naj se berž iz prvega začetka puša in 8 do 10 maslicov kerví zvame iz vratne žile (pušanje na trebuhu je neumno in brez prida); če pa bolezen že terpi kakih 10 ur, je pušati že prepozno; — berž naj se začne tudi glava z merzlo vodo močiti in prav pridno; — notri naj se bolniku vliva, če ni zdravnika pri rokah, saj navadne soli, po 2 periši v maslico vode raztopljene, vsake dvé uri; še bolji je dvojna sol (Doppelsalz) in solitar; une 6 lotov, te pa 1 lot na enkrat v vodi raztopljene; če bolezen že kakih 10 ur terpi, naj se raztopljenemu solitarju prideva kafre po pol kvintelja na enkrat.

Štala, v kateri je kak konj poginil, se mora po postavi do dobrega očediti, zato je treba, da vsak gospodar ako mu zbolí živina, to pové svoji kantonski gosposki. — Merha se mora po postavi zakopati in koža se mora skozi 48 ur v apnénem lugu namakati, da se v nji mogoča kužnina pokonča.

Ta kuga je sicer že večidel potihnila, pa utegne kadaj spet priti. Da se bolezen odverne, je treba, da štala ni soparna, — da se živina preveč ne zdela in potem ne prehladí, da dobiva dosti dobre čiste vode, in da se ji zjutraj in zvečer perišče soli med zobanje verže, dokler se je bolezní v kakem kraju bati. Pušati ni treba pred, — k večjem kakošnemu posebno debelemu konju.

Malega gospodarja bogastvo.

(Dalje.)

Ako pa se je gospodar po tem prepričal velike cene živinskega gnoja, mu bo to nauk, kako je treba z gnojem umno ravnati, da si pridobi iz njega naj večji dobiček. Škoda, da je tako malo kmetov, kateri v tem prav ravnajo. Hočemo jim tu ob kratkem povedati, kako naj se vedejo, da jim ne uide velik dobiček.

Pervo je, naj kmetovavec, če mu je le mogoče, tudi poleti obderži svojo živino v hlevu in naj je ne goni po spašnikih, na katerih več strada kot vživa, se po poti zdela, zraven pa gnoj celega dneva trosi po svetu.

Drugo je, da si napravi hlev in gnojniše tako, da mu zlata vredne gnojnice celó nič ne uide, ampak da si vso priderži za polivanje gnojniša ali gnojnega kupa, namesto da se steka po dvorišu in po ulicah in mlakuže dela; zatega voljo je tudi treba, da se gnojniše tako napravi, da ga deževnica ne spira.

Tretje je pa skerb, da gnoj na gnojnišu ne zgubi svojih najtečnejših delov, to je, da mu jih sapa in sonce ne odnese; zatega voljo je treba, da gnoj vselej, kadar ga iz hleva spravlja, berž in lepo enako po gnojnišu razkida, in večkrat in pogostoma s perstjo ali cestnim blatom pokrije, ali da gipsa čez-nj potrosi ali pa štupe tiste plave soli, ki se plavi vitrijol imeuje.

Če bo gospodar tako pazljivo ravnal z gnojnišem, in bo svoji živini v vsem pridno stregel, jo snažil in za snažnost vsega hleva skrbel, in če bo zraven tega gospodinja še pridno na to gledala, da se ne bojo nje kravice nemarno molzle, ampak vselej jim vimena do zadnje kapljice spraznile — mu bo živina kmali največje bogastvo.

Ne moremo zamolčati, da tudi krave se dajo vpregati in da ravno malemu gospodarju utegne v gotov dobiček biti, ako s pametjo vprega tudi krave. Če je namreč njegova kmetija tako majhna, da si ne more par kónj ali par volov za svoje poljske dela deržati, si mora, če ima vendar par konjičev ali voličev, z vožnjo na cesti kaj prislužiti, kar pa je malokrat brez škode za njegovo kmetijstvo, ali pa mora z najeto živino svoje dela na polji opraviti, kar ga spet v škodo nese, ker mu nobeden brez plačila svoje živine ne dá, in verh tega pa še mora čakati, da sosed sam svoje poljske dela opravi, preden mu posódi živino; to pa mu hodi pri setvi in žetvi večkrat navskriž. Če pa ima, postavimo, 3 krave, zraven pa par slabo rejenih kljuset, bi se mu gotovo bolje splačalo, ako bi namesto kónj si raji kupil četrto kravo, in bi s temi čveterimi repi, sedaj z dvéma, drugikrat pa spet z dvéma, opravljal svoje poljske in druge dela. Kolikor si je pri konjih klaje prihranil, bo lahko redil četrto kravo, pa še unim trem bo mogel bolje streči, — po tem pa mu krave, če jih v pravi meri vprega, ne bojo veliko manj molzle. In čeravno mu manj molzejo, mu bo rajtenga kazala, da bo vendar še na dobičku, ako vzame v rajtengo to, kar si je prihranil s tem, da ni redil par kónj ali volov. Niso pa to prazne besede, le iz kakih bukev vzete, ampak vsakdanje skušnje učé to v zgornji Avstrii, na Marškem in Ogerskem, kjer je dosti malih gospodarjev, kateri ravnajo tako in se ne sramujejo s kravami orati in druge poljske dela opravljati; saj dobro obdelano polje in dobro rejene krave mu niso v sramoto ampak v čast, in živa priča, da pod očmi pridnega gospodarja se zamorejo tudi krave vpregati brez škode za molžo.

Od druge živine imamo manj povedati, nekaj zato, ker je za malega kmeta manj važna, nekaj pa zato, ker spada bolj v skerb gospodinjam, od katerih pa vémo, da ne berejo rade, in ktere to, kar so se manj naučile, namestujejo z nekim prirojenim duhom rednosti in skerblijivosti za svoje živinčeta. Z malo besedami bomo tedaj se pogovorili od druge živine.

Žlahna ovca je v takih deželah, kjer je kraj ovčji reji ugoden, zelo imenitna živina za velike posestnike, za